
Finale doorrekening 4 bedrijven

Aan: Projectgroep AG
Van: Andries-Jan de Boer
Datum: 19-10-2021
Betreft: **Finale financiële doorrekening van omschakeling van 'gangbaar' melkveebedrijf naar 'Grutto integraal' melkveebedrijf**

Inhoud

In het voorjaar van 2021 zijn 4 melkveebedrijven doorgerekend op de financiële gevolgen van deelname aan het aanvalsplan Grutto. De impact is uiteraard afhankelijk van de gekozen uitgangspunten. Deze uitgangspunten en de gevolgen daarvan waren per bedrijf onderwerp van de bespreking, waarbij steeds getoetst is op praktische inpasbaarheid en impact op de bedrijfsvoering. Met de projectgroep zijn per bedrijf o.a. deze aspecten en de uitkomst besproken. In de loop van de tijd trad voortschrijdend inzicht op en zijn sommige uitgangspunten (enigszins) gewijzigd. Het is belangrijk dat voor de eindconclusie alle uitgangspunten gelijk zijn. Bovendien zijn er twee vormen van inkomensbronnen voor de deelnemers, beheervergoedingen en alternatieve inkomensbronnen. Het is in dit stadium wenselijk om deze afzonderlijk in te rekenen. In dit stuk worden deze aspecten nader uitgewerkt.

Uitgangspunten

Er wordt in het aanvalsplan Grutto in beginsel voortgeborduurd op de volgende pijlers:

- Continuïteit voor agrariërs en natuur.
- Waarborgen juiste veebezetting en passende inrichting.
- Toegespitste opvang van inkomstenderving en afwaardering van grondwaarde.
- Hogere beheersvergoeding.
- Lagere pachtprijs
- CO2-beprijzing.
- Lagere waterschapslasten.
- Laagrentende leningen.
- Premiereregeling.
- Voorkeur: vrijwillige regeling door zuivelketen.
- Terugval: collectieve opslag bij inkoop door detailhandel.
- Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB); verschuiven van pijler 1 (ontnemen van gelden aan huidige productiewijze) naar pijler 2 (brengen van gelden naar alternatieve productiewijze).

Vertaling naar de praktijk

Uiteindelijk zullen deze pijlers een praktische betekenis moeten krijgen op het boerenerf en zullen de diverse geldstromen in combinatie met de bijbehorende kosten moeten leiden tot een voldoende hoge kasstroom, waaraan het (privé)inkomen voor de boer en zijn gezinsleden onttrokken kan worden.

Om dit tastbaar te maken en te toetsen op 'trekkracht' in de praktijk zijn een aantal echt bestaande bedrijven in de praktijk (opnieuw) doorgerekend. Deze doorrekening bestaat uit drie keuzeroutes (plannen) per bedrijf:

Plan 0 - Voortzetting van de huidige bedrijfsvoering

Plan 1 - Aanvalsplan Grutto, alleen beheersvergoedingen

Plan 2 - Aanvalsplan Grutto, beheersvergoedingen plus andere verdienmodellen

Plan 1a – Zelfde als plan 1, aangevuld met verhoogde productiviteit gras en melk

Plan 2a – Zelfde als plan 2, aangevuld met verhoogde productiviteit gras en melk

De praktische uitgangspunten die horen bij Aanvalsplan Grutto zijn gebaseerd op eerder genoemde pijlers en worden in de praktijk volgens onderstaande tabellen ingevuld.

Tabel A Kwalitatieve omschrijving van inrichting en management
Tabel B Vergoedingen en verdienmodellen met richtbedragen

Praktijkmaatregelen uitgangspunten (basis 15-7-2021)

Tabel A (Kwalitatieve omschrijving van inrichting en management)

Thema	Richtwaarden	Opmerking / discussie
Inrichting		
Plas dras 15 feb – 15 juli	Volvelds 1% oppervlakte Greppel 25% oppervlakte	
Waterpeil	Op 50% areaal hoog peil van 0-40 cm beneden maaiveld (15-2 tot 1-7)	
Weidegang	Min. 20% areaal tijdens broedseizoen	Vogelgericht, i.o.m. mozaïekregisseur
% Kruidenrijk grasland	>30% van oppervlakte	
Rustperiode	Op minimaal 50% van areaal 15-3 t/m 1-7	
Grondbewerking	Geen kerende grondbewerking	
Veebezetting (GVE/ha)	Eigen inzicht boer	Afstemmen op voeraanbod; keuze boer;
Teelt gewassen	100% gras	Geen snijmais
Management		
Vee rassen	Eigen inzicht boer	
Maaibeleid	Niet maaien in de nacht	Praktijk zegt mozaïek
Krachtvoer	Eigen inzicht boer	Voorkeur: reststromen en regio
Kunstmest	Niet op percelen die vallen onder zwaar beheer	Overige percelen wél toegestaan
Stalsysteem	Eigen inzicht boer	Relevant bij keuze: hoe beschikken over vaste mest?
Dierlijke mest	Onderscheid vaste mest, drijfmest, urine. Vaste mest mag ook gevorm worden via mechanische mestscheiding.	
Drijfmest toepassing	Niet op percelen die vallen onder zwaar beheer	Overige percelen wel toegestaan
Vaste mest	Op gecontracteerd land alleen vaste mest. Onderhoudsgift	Richtwaarden: vlak na omschakeling; geen. Na meerdere jaren: 10-20 ton/ha
Secundaire kenmerken zoals EEL (% eiwit)	Geen eisen	

Uitgangspunten vertaald naar technische waarden en bedragen

Bij het toepassen van de uitgangspunten vinden er verschuivingen plaats in de technische prestaties van het melkveebedrijf en in de bronnen van inkomsten. Dit staat weergegeven in de volgende tabel:

Tabel B (Vergoedingen en verdienmodellen met richtbedragen)

Bron van inkomsten	Waarde	Discussie
<u>Enmalig / incidenteel</u>	<u>(nog niet mee gerekend)</u>	
Omschakelsubsidie / investeringsubsidie	€ 1.200 per 'gecontracteerde' ha	Ook ha's die niet gecontracteerd zijn maar wel bijdrage aan totaalplaatje?
Afwaardering grond	Eerst gerekend met 50% van € 60.000 = € 30.000	Nog vaststellen o.b.v. opbrengstvermindering, mestbeleid en bewerking. Voorwaarden? Aanvullende vergoedingen op die ha's nog mogelijk? Nog geen budget.
<u>Jaarlijks</u>		
<u>Plan 1 = alleen beheer</u>		
Beheervergoeding per ha kruidenrijk	€ 1.400 per ha	Ha's genoemd in beheercontract
Beheervergoeding per ha uitgestelde maaidatum / mozaïek	€ 500 per ha	Ha's genoemd in beheercontract
Toeslag vaste mest	€ 150 per ha	Hoeveel ha's mogelijk
Toeslag hoog waterpeil	€ 200 per ha	Hoeveel ha's mogelijk
<u>Plan 2 = aanvullende verdienmodellen</u>		
Toeslag op melkprijs	2 cent per kg	Standpunt zuivelverwerker?
Verlaging rente%	0,5%	Standpunt banken nog niet zeker
Verlaging waterschapslasten	Naar €10 per ha	Standpunt waterschappen?
GLB gelden	Nog niet ingerekend	EU beleid versus landelijk aanvullende keuzes?
Vergoeding CO2-opslag blijvend grasland (klei/zand)	Klei € 173 / ha Zand € 93 / ha Gerekend met € 150 / ha	Zie notitie Van Montfoort
Valuta voor Veen	Veen € 300 - € 650 / ha Gerekend met € 500 / ha in Friesland voor ha's met Veen.	Afh van huidig peil + verlaging Kosten nog inrekenen Zie notitie Van Montfoort
Methaanreductie door koe	€ 0	Niet meegerekend ivm kosten en niet specifiek AG

Doorrekening bedrijven

Hiervoor wordt in eerste instantie verwezen naar de eerdere 4 uitgebreide doorrekeningen die reeds zijn uitgevoerd en in het bezit zijn van de projectgroep. Die berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de op dat moment geldende inzichten. Plan 0 was daarbij de basis: het financiële resultaat onder voortzetting van de bestaande strategie.

Vraagstelling:

Wat worden de uitkomsten van de hernieuwde doorrekening onder:

- Plan 1
- Plan 2
- Plan 1a
- Plan 2a

Hoe worden die uitkomsten uitgedrukt?

De uitkomsten worden onder andere gepresenteerd als een aanvullend benodigde ha-vergoeding om te komen tot hetzelfde resultaat als bij plan 0. Uitgangspunt is dat de deelnemer aan het Aanvalsplan Grutto geen financiële marge inlevert ten opzichte van dat basisplan. Met andere woorden, het financiële perspectief onder het aanvalsplan Grutto moet minimaal vergelijkbaar met het financiële perspectief onder de huidige omstandigheden. Wanneer onderaan in de volgende tabellen staat dat de benodigde aanvullende vergoeding negatief is, is het plan financieel interessant.

Discussie vooraf

De uitkomst van de berekeningen is een tweetrapsredenatie. Ten eerste worden er kwalitatieve beheermaatregelen vastgesteld. Vervolgens moet worden ingeschat wat de effecten zijn van die maatregelen op de technische prestatie van inkomensbepalende parameters, zoals voerproductie en melkproductie. Die inschatting is geen één op één exacte rekenmethodiek. Er is een variërende afhankelijkheid die samenhangt met natuurlijke omstandigheden.

Bijvoorbeeld het aanleggen van een areaal kruidenrijk grasland heeft invloed op de kwaliteit van het voortgebrachte gras, de hoeveelheid gras, de melkproductie van de koeien, de gehalten aan vet en eiwit en ook op de bedragen aan vleesverkoop. Bovendien veranderen de kosten, zoals bewerkingskosten, diergezondheid, fokkerij en energie. Het is een complex integraal geheel.

De hoogte van de in te rekenen effecten zijn besproken met de betreffende melkveehouder. Op basis van diens kennis van de situatie, inzichten en vakmanschap zijn de verwachte wijzigingen bepaald. Uiteraard kennen die uitkomsten een bandbreedte. De basisgedachte is dat, om een verandering gerealiseerd te krijgen, een potentieel deelnemende melkveehouder zelf ook achter de ingeschatte wijzigingen moet kunnen staan.

Kern van de gedachte is echter dat de uitkomsten per definitie flexibel zijn. Gevoeligheidsberekeningen zijn gedaan en daaruit blijkt die behoorlijk sterke invloed op het resultaat. Gekozen is eerst te rekenen met een geschat middenscenario.

Specifiek benoemen wijzigingen in de plannen 1a en 2a n.a.v. de bespreking op 7-10

- Hogere beheervergoeding als gevolg van indexering (geldt voor alle plannen):
 - o Kruidenrijk: + € 300 naar € 1.700
 - o Uitgestelde maaidatum / mozaïek beweiding: + € 150 naar € 650
- Waar het nog niet werd toegepast: introductie van productiegasland voor een deel van het areaal ($\pm 20\%$).
 - o Kunstmestgebruik op deze ha's: ± 200 kg N per ha
 - o Landproductiviteit over all: + 1.000 kVEM / ha

- Melkproductie per koe: + 1.000 kg, vet% +/- 0,10%
- Meer koeien (zie aantallen per bedrijf)
- Door combinatie van die 2 zaken stijgt de totale melkproductie
- Om de hogere productie per koe te ondersteunen kan snijmais passend zijn. Snijmais op eigen grond is toegestaan op percelen buiten het richtgebied.
- Een iets hogere krachtvoergift is rekening mee gehouden en vanwege de hogere landproductiviteit zijn de loonwerkkosten iets hoger.

Deze aanpassingen geven meer financiële ondersteuning vanuit melkgeld, maar minder vanuit beheer vergoedingen.

Er zullen bij omschakeling minder fosfaatrechten verkocht kunnen worden wat wel consequenties heeft op de beschikbare som geld voor de ombouwinvestering (van gangbaar naar Aanvalsplan Grutto bedrijfsvoering). Dit effect moet per bedrijfssituatie op maat worden uitgewerkt maar dat heeft naar verwachting geen grote invloed op de conclusies.

**OP DE NAVOLGENDE BLADZIJDEN ZIJN BIJ PLAN 0 ENKELE KENGETALLEN
ACHTERWEGE GELATEN OM PIVACYREDENEN**

Boer 1

2022	Plan 0	Plan 1	Plan 2	Plan 1a	Plan 2a
Ha gras totaal		108	108	108	108
Ha kruidenrijk (€ 1.700)		50	50	50	50
Ha uitstel maai / weide (€ 650)		50	50	33	33
Ha geen beheer, hogere prod				25	25
Ha ruige mest (€ 150)		108	108	83	83
Ha hoog water (€ 200)		100	100	75	75
Totaal vergoeding AG (€)	0	154.000	154.000	134.000	134.000
Ha CO2 opslag (€ 150)		0	108	0	0
Ha Valuta voor veen (€ 500)		0	0	0	0
kVEM / ha (benutbaar)	10.000	5.000	5.000	6.200	6.200
Kunstmestgift per ha (N)	200	0	0	92	92
Melkprijs*	36,5	38,8	40,8	38,1	40,1
Renteverlaging 0,5%	nee	nee	ja	Nee	ja
Verlaging waterschapslasten?	nee	nee	ja	Nee	ja
Aanpassing GLB ha toeslag	nee	nee	nee	nee	nee
Aantal koeien		135	135	160	160
Kg melk per koe		6.000	6.000	7.000	7.000
Totale melkproductie (kg)		810.000	810.000	1.120.000	1.120.000
Intensiteit (kg/ha)	21.400	7.500	7.500	10.400	10.400
Saldo	22,3	29,5	31,5	26,8	26,8
Bruto geldstroom	13,8	29,7	34,5	25,2	25,2
Cash flow	12,4	25,7	31,7	22,3	22,3
Reserveringscapaciteit	7,2	15,0	18,4	13,0	13,0
Marge na VVI	1,6	-0,1	3,3	2,0	2,0
TOTALE MARGE	€ 37.000	-€ 1.000	€ 26.000	€ 23.000	€ 44.000
Financiering per kg melk					
Financiering / ha eigendom					
Birto (%)	9,4%	7,1%	8,0%	8,4%	9,0%
Marge tov omzet (%)	3,9%	-0,2%	4,6%	3,5%	6,6%
Extra € / ha nodig voor gelijkwaardigheid:		€ 620	€ 180	€ 250	€ 100 negatief

*Bij plan 0 geen weidepremie

Conclusie

Voor boer 1 zijn plan 1, 1a en 2 niet interessant. Er is een aanzienlijke extra aanvulling per ha nodig. Plan 2a is wel interessant.

Boer 2

2022	Plan 0	Plan 1	Plan 2	Plan 1a	Plan 2a
Ha gras totaal		72	72	72	72
Ha kruidenrijk (€ 1.700)		30	30	30	30
Ha uitstel maai / weide (€ 650)	0	42	42	22	22
Ha geen beheer, hogere prod				20	20
Ha ruige mest (€ 150)	0	72	72	72	72
Ha hoog water (€ 200)	0	72	72	72	72
Totaal vergoeding AG (€)	0				
Ha CO2 opslag (€ 150)	0	0	72	0	0
Ha Valuta voor veen (€ 500)	0	0	0	0	0
kVEM / ha (benutbaar)	7.000	6.000	6.000	6.500	6.500
Kunstmestgift per ha (N)	100	100	100	100	100
Melkprijs	37,5	37,5	39,5	37,5	39,5
Renteverlaging 0,5%	nee	nee	ja	nee	ja
Verlaging waterschapslasten?	nee	nee	ja	nee	ja
Aanpassing GLB ha toeslag	nee	nee	nee	nee	nee
Aantal koeien		93	93	93	93
Kg melk per koe	8.000	7.000	7.000	7.500	7.500
Totale melkproductie (kg)		651.000	651.000	697.000	697.000
Intensiteit (kg/ha)	10.300	9.000	9.000	9.700	9.700
Saldo	31,6	29,5	31,5	29,2	31,2
Bruto geldstroom	23,9	31,3	33,9	29,0	31,6
Cash flow	22,6	28,9	32,1	26,8	29,9
Reserveringscapaciteit	10,4	14,0	15,7	13,0	14,7
Marge na VVI	3,4	4,5	6,3	4,1	5,8
TOTALE MARGE	€ 25.000	€ 29.000	€ 41.000	€ 29.000	€ 41.000
Financiering per kg melk					
Financiering / ha eigendom					
Birto (%)	13,4%	12,2%	13,1%	12,1%	13,1%
Marge tov omzet (%)	6,7%	7,2%	9,6%	6,9%	9,5%
Extra € / ha nodig voor gelijkwaardigheid:		€ 100 negatief	€ 530 negatief	€ 100 negatief	€ 400 negatief

Conclusie

Voor boer 2 zijn de genoemde beheervergoedingen onder plan 1 hoog genoeg om de marge op peil te houden en biedt daarmee perspectief. Onder plan 1a stijgt de marge niet en is praktisch gelijk aan plan 1. Plan 2 biedt een goed perspectief. Ook onder plan 2a is het perspectief goed, praktisch gelijk aan plan 2.

De grootste uitdaging bij dit bedrijf is echter de moderniseringsslag in de gebouwen die gemaakt moet worden. Om die te kunnen maken is een marge zoals berekend bij plan 2 en 2a ook echt noodzakelijk. De marge bij plan 0 en plan 1 en plan 1a lijkt voor de lange termijn te laag.

Boer 3

2022	Plan 0	Plan 1	Plan 2	Plan 1a	Plan 2a
Ha gras totaal		120	120	120	120
Ha natuurgras pacht		7	7	7	7
Ha snijmais		0	0	0	0
Totaal landgebruik		127	127	127	127
Ha kruidenrijk (€ 1.700)	0	60	60	45	45
Ha uitstel maai / weide (€ 650)	0	60	60	45	45
Ha geen beheer, hogere prod				30	30
Ha ruige mest (€ 150)	0	120	120	90	90
Ha hoog water (€ 200)	0	120	120	90	90
Totaal vergoeding AG (€)	0	183.000	183.000	137.000	137.000
Ha CO2 opslag (€ 150)	0	0	120	0	0
Ha Valuta voor veen (€ 500)	0	0	0	0	0
kVEM / ha (benutbaar)	10.000	5.000	5.000	6.000	6.000
Kunstmestgift per ha (N)	68	0	0	42	42
Melkprijs	38,0	38,0	40,0	37,7	39,7
Renteverlaging 0,5%	nee	nee	ja	nee	ja
Verlaging waterschapslasten?	nee	nee	ja	nee	ja
Aanpassing GLB ha toeslag	nee	nee	nee	nee	nee
Aantal koeien		150	150	160	160
Kg melk per koe	9.000	7.000	7.000	8.000	8.000
Totale melkproductie (kg)		1.050.000	1.050.000	1.280.000	1.280.000
Intensiteit (kg/ha)	15.300	8.800	8.800	10.700	10.700
Saldo	31,0	27,8	29,8	26,9	28,9
Bruto geldstroom	23,1	31,2	34,4	26,0	29,0
Cash flow	18,4	23,4	28,2	19,6	21,6
Reserveringscapaciteit	10,8	13,9	16,6	11,6	14,0
Marge na VVI	2,4	0,1	2,8	0,3	2,7
TOTALE MARGE	€ 42.000	€ 1.000	€ 29.000	€ 4.000	€ 34.000
Financiering per kg melk					
Financiering / ha eigendom					
Birto (%)	7,1%	5,8%	6,2%	5,9%	6,3%
Marge tov omzet (%)	5,1%	0,3%	5,8%	0,7%	5,8%
Extra € / ha nodig voor gelijkwaardigheid:		€ 610	€ 200	€ 570	€ 120

Conclusie

Voor boer 3 zijn plan 1 t/m 2a financieel minder gunstig dan plan 0. Er is een aanzienlijke extra aanvulling per ha nodig. Deze aanvulling is bij plan 2a het laagst en gedaald naar € 120. Bedrijf 3 draait technisch erg sterk waardoor de aanvullingen onvoldoende blijken om het verlies aan verdienmodel ten opzichte van plan 0 te compenseren.

Boer 4

2022	Plan 0	Plan 1	Plan 2	Plan 1a	Plan 2a
Ha gras totaal		90	90	90	90
Ha natuurgras pacht		22	22	22	22
Ha snijmais	0	0	0	0	0
Totaal landgebruik		112	112	112	112
Ha kruidenrijk (€ 1.700)	0	50	50	40	40
Ha uitstel maai / weide (€ 650)	0	40	40	30	30
Ha geen beheer, hogere prod				20	20
Ha ruige mest (€ 150)	0	112	112	92	92
Ha hoog water (€ 200)	0	90	90	70	70
Totaal vergoeding AG (€)	0	146.000	146.000	115.000	115.000
Ha CO2 opslag (€ 150)	0	0	90	0	0
Ha Valuta voor veen (€ 500)	0	0	90	0	90
kVEM / ha (benutbaar)	8.500	5.000	5.000	6.000	6.000
Kunstmestgift per ha (N)	150	0	0	0	0
Melkprijs	36,0	37,9	39,9	37,5	39,5
Renteverlaging 0,5%	nee	nee	ja	nee	ja
Verlaging waterschapslasten?	nee	nee	ja	nee	ja
Aanpassing GLB ha toeslag	nee	nee	nee	nee	nee
Aantal koeien		140	140	155	155
Kg melk per koe	10.000	7.500	7.500	8.500	8.500
Totale melkproductie (kg)		1.050.000	1.050.000	1.320.000	1.320.000
Intensiteit (kg/ha)	16.900	9.400	9.400	11.800	11.800
Saldo	23,7	27,8	29,8	25,8	27,8
Bruto geldstroom	14,0	24,1	31,0	20,6	26,5
Cash flow	10,3	17,4	25,6	15,2	22,2
Reserveringscapaciteit	7,5	12,8	17,8	11,1	15,2
Marge na VVI	0,7	0,4	5,3	0,8-	5,3
TOTALE MARGE	€ 12.000	€ 5.000	€ 56.000	€ 16.000	€ 69.000
Financiering per kg melk					
Financiering / ha eigendom					
Birto (%)	7,0%	6,7%	8,1%	7,1%	8,5%
Marge tov omzet (%)	1,6%	0,7%	8,2%	2,3%	9,1%
Extra € / ha nodig voor gelijkwaardigheid:		€ 110	€ 660 negatief	€ 50 negatief	€ 880 negatief

Conclusie

Voor boer 4 is plan 1 nog niet interessant. Plan 1a is vergelijkbaar met plan 0. Plan 2 en 2a zijn juist zeer interessant omdat de marge aanzienlijk verbetert. Dit is echter voor een groot deel gebaseerd op de deelname aan de vergoeding Valuta voor Veen.

Over all conclusie na doorrekening vier bedrijven

Op basis van deze rekenmethodiek zijn de plannen 1 (alleen beheervergoedingen) voor twee boeren interessant en voor twee niet. De benadering onder plan 1a (meer melk) geeft gemiddeld een verbeteringen in het resultaat. De omvang van die verbetering is afhankelijk van de keuzes ten aanzien van het aantal ha's buiten beheer en het aantal koeien, in combinatie met de ingeschatte effecten op de technische resultaten.

Wanneer het uitgebreide verdienmodel wordt ingerekend (plannen 2a) is de omschakeling voor drie van de vier bedrijven interessant.

Tot slot

- Er is ook gekeken naar de mogelijkheden van afwaardering van grond en compensatie hiervan richting de veehouder, in combinatie met omschakelvergoedingen. Dit is echter niet meegenomen in de berekeningen omdat er nog te veel onzekerheden in zitten. Daar wordt momenteel wel naar gekeken. Het verdient aanbeveling goed in de gaten te houden welke mogelijkheden dit biedt, bijvoorbeeld middels een pilot.

Advies voor vervolg en praktijkintegratie:

- Bovenstaande berekeningsmethodiek vastleggen in een (vereenvoudigde) rekenmodule waarbij in de praktijk twee situaties snel en eenvoudig met elkaar vergeleken kunnen worden. Per bedrijf moet gevarieerd kunnen worden met belangrijke parameters zoals bijvoorbeeld voerproductie, melkproductie en aantal ha's onder beheer. Potentiele deelnemers kunnen dan inzicht krijgen in de financiële effecten voor hun bedrijf.